Obnovljena izdaja - Leto XVII. - štev. 18 (689) - Trst - 15. oktobra 1965 40 lir Spediz. in abb. post. - Gruppo II

DELO

glasilo KPI za slovensko narodno manjšino

Študijska knjižnica
Via Geppa 9
TRIESTE

Ob skorajšnjem obisku posl. Mora v Jugoslaviji

PREITI K DEJANJEM

Vlada je sporočila, da bo njen predsednik posl. Aldo Moro prve dni novembra obiskal Jugoslavijo z uradno delegacijo. Če se ne motimo, se že dve leti govori o tem obisku in je vedno kaj prišlo vmes, kar je dalo Rimu povod za njegovo odložitev.

V pričakovanju tega obiska se pojavljajo tudi s strani italijanskih uradnih krogov vesti o dobrem stanju sedanjih odnosov med Italijo in Jugoslavijo

Vse to je nadvse razveseljivo. Bili smo vedno proti kakršni koli komplikaciji med Jugoslavijo in Italijo in smo se vedno zavzemali za čimtesnejše sodelovanje na vseh področjih, ker je le tako moč govoriti o mirnem sožitju, o mirnem reševanju odprtih vprašanj, o prispevanju k utrditvi miru v tem delu Evrope, kjer je stoletja vojno stanje bilo vsakdanji «normalni» pojav.

Prepuščamo drugim velike teme mednarodne politike, ki se bodo prav gotovo obravnavale za časa tega obiska.

Ob tej priliki bi želeli le nakazati vprašanje, ki se nas direktno tiče in bo prav gotovo — saj ne more biti drugače — predmet razgovorov. Gre za odprta vprašanja slovenske narodne manjšine v Italiji.

V zadnjem času se slišijo s strani vladnih strank glasovi teoretičnega razumevanja v zvezi s slovensko narodno manjšino. Prav posebej se to dogaja v Trstu in Gorici, kjer so se nekateri voditelji Krščanske demokracije, ki do nedavnega ni dajala nobene važnosti Slovencem in je bila proti njihovim zahtevam v skupni fronti z najbolj reakcionarnimi in nacionalističnimi krogi, začeli razvijati najrazličnejše teorije. Tudi v okviru deželnega sveta Furlanije-Julijske krajine so se s strani nekaterih predstavnikov deželne vlade slišali v odnosu do Slovencev nekateri glasovi dobre volje. Marsikdo je zaradi vsega tega začel verjetno gojiti kakšne iluzije. Te iluzije so postale morda še večje v trenutku, ko je bilo sproženo vprašanje vključitve Slovencev določene politične barve v občinske in pokrajinske odbore v Trstu in Gorici.

Kakšno pa je dejansko stanje? Do sedaj razen vključitve treh Slovencev, ki so dobili od Krščanske demokracije pečat «demokratičnosti» in so zaradi tega avtomatično postali «spodobni», niso Slovenci v Italiji napravili niti enega koraka dalje v reševanju svojih odprtih vprašanj.

Dejstvo je, da je za njih bistvene važnosti vprašanje «kolokacije» v italijaskem javnem življenju. Ta «kolokacija» pa je še vedno zavita v veliki in neprodirni megli. Obstajajo konkretni instrumenti, ki bi lahko z dobro voljo služili za oporo osrednjim in krajevnim oblastem, če bi hotele razjasniti položaj. Ne moremo si kaj, da ne bi ponovno opozorili na Mirovno pogodbo, na listino OZN o človečanskih pravicah, na ustavo republike, na Londonski memorandum in na Posebni statut Furlanije-Julijske krajine. Če bi pri vladi in njenih perifernih organih obstajala volja po konstruktivni politiki v odnosu do slovenske narodne manjšine, bi se lahko našle takšne rešitve, ki bi zadovoljile Slovence in načela demokracije na splošno. A te volje ni.

Ne ve se, ali vlada levega centra misli kdaj formalno pravno urediti položaj Slovencev v Italiji. Kakšne bi bile lahko pobude v tej zvezi? Obstaja priloga k Londonskemu memorandumu. To bi lahko razstegnili na vsa področja dežele Furlanije-Julijske krajine, kjer živijo Slovenci. Če pa bi takšna raztegnitev ne bila zaželena iz kakršnih koli razlogov, bi se vlada lahko zatekla k izdelavi okvirnega zakona, ki bi zajel vso narodno manjšinsko problematiko in bi dajal nekatere specifične kompetence krajevnim ustanovam. Tretja rešitev — ta bi bila gotovo najboljša in najbolj demokratična — bi se lahko našla v pravnih določilih, ki bi jih vlada izdala za raztegnitev popolne kompetence po slovenskih vprašanjih deželnemu svetu Furlanije-Julijske krajine, kar bi spravilo v življenje sporni 3. člen statuta, o katerem se ljudje sprašujejo, zakaj obstaja, če se deželi odrekajo kompetence v njegovi zvezi. Poti je več, do sedaj pa nismo slišali, da bi bila vlada levega centra pripravljena ubrati eno izmed njih. Nasprotno, do sedaj je celo omejila vse možnosti reševanja s tem, da se je protivila slehernemu poskusu deželnega sveta, da bi sprejemal nekatere določbe glede zelo specifičnih in krajevnih vprašanj slovenske narodne manjšine. Sedaj ima večina v deželnem svetu — sestavljena iz predstavnikov krščanskih demokratov, socialdemokratov, republikancev in teoretično tudi socialistov — argument, da ležela nima zaradi odločnega stališča vlade in razsodb ustavnega sodišča nobene kompetence glede slovenskih problemov in da je zato nemogoče sprejeti kakršno koli zahtevo slovenskih ali demokratičnih predstavnikov v tej zvezi. Iz tega sledi, da se vladne stranke sklicujejo na svojo «dobro voljo», a istočasno obupno krilijo z rokami, ko gre za konkretizacijo te «dobre volje», češ da nimajo na razpolago instrumentov, ki bi jim dovoljevali kakršno koli pozitivno dejanje.

Skratka, vladne stranke do sedaj ne dajejo Slovencem v Italiji nobene perspektive za pravilno «kolokacijo» v okviru italijanske države.

Iz časopisnih vesti smo zvedeli, da je bilo to vprašanje sproženo na nedavnem obisku delegacije italijanskega ustavnega sodišča v Beogradu. Predsednik sodišča prof. Ambrosini je nekaj izjavil o narodnih manjšinah, ne vemo pa, ali je bilo govora o nedavni razsodbi tega sodišča v zvezi z deželnim zakonom o procedurah instrumentih načrtovanja. Vemo le, da je takrat vlada levega centra urgirala pri ustavnem sodišču razsodbo proti zakonskemu členu, ki je vseboval ostavek o slovenskem

(Nadaljevanje na 4. strani)

Slovenske šole, ravnateljstva in tržaško skrbništvo

Začel se je šolsko leto in začele so se kot nalašč tudi težave za slovensko šolo. Kot nalašč, smo rekli čeprav se nam vsiljuje misel, da so težave sad določene smeri.

Dogaja se, da je šolski skrbnik v Trstu imenoval dr. Abramovo za ravnateljico nižje srednje šole pri Sv. Ivanu, h kateri spada tudi nižja srednja šola na Katinari. Ker je dr. Abramova istočasno tudi ravnateljica slovenskega Znanstvenega liceja, ki ima tudi vejo klasične usmeritve, je postala dr. Abramova formalno ravnateljica treh šolskih enot, dejansko pa kar štirih; nižje srednje šole pri Sv. Ivanu, nižje srednje šole na Katinari, Znanstvenega liceja in Klasičnega liceja.

Mi nimamo prav nič proti dr. Abramovi. Vemo samo to, da bo morala strahovito delati, če bo hotela v redu opravljati vse svoje dolžnosti in da se nam zato res smili. Smo pa proti sklepu šolskega skrbnika, ki ni prvič prišel do takšnih odločitev. Smo proti temu sklepu, ker vemo, da dr. Abramova pri vsej svoji dobri volji ne bo mogla opravljati svojega dela. Smo proti temu sklepu, ker bi bilo pravilno načelo, da je en človek lahko ravnatelj le ene šole; smo proti temu sklepu, ker je dr. Abramova opravila natečaj za ravnateljstvo na nižji srednji šoli in bi bilo zato pravilno, da se mesto na Znanstvenemu liceju poveri, dokler ne bo vprašanje dokončno rešeno, kakemu drugemu šolniku, ki ga bilo z dobro voljo lahko najti.

Zaradi sklepa šolskega skrbnika se bomo znašli pred izredno hudim položajem: ravnateljica ne bo mogla slediti vsem šolam, katerim načeljuje, šole bodo zaradi tega trpele, trpela bo vzgoja, upravne zadeve bodo slabo urejene. V končni fazi to pomeni postaviti kar štiri slovenske šolske enote v neurejen položaj, ki se bo sprevrgel v škodo za slovenske šolarje in za vso slovensko manjšino.

Vemo, da je, žal, takšna praksa zelo razširjena tudi na italijanskih šolah. Zato ni čudno, da so razmere v italijanskem šolstvu zelo kritične. Vprašanje je torej vsesplošno in ga je treba čimprej rešiti. Konkretno vprašanje slovenske šole pa se da rešiti na ta način, da se sklep šolskega skrbnika razveljavi, kajti samo ravnatelj, ki je vedno na šoli lahko pravilno sledi problemom, ki na šoli nastajajo.

☆

Pred kratkim je bila pri šolskem skrbniku prof. Tavelli delegacija, ki so jo sestavljali: pokrajinska svetovalka Gerbečeva, občinski odbornik Hreščak, pokrajinski svetovalec Pečenko, predstavnik Sind. slov. šole Dobrila in nabrežinski župan Legiša. Delegacija je iznesla prof. Tavelli svoje nasprotovanje proti imenovanju ene in iste osebe za šolskega ravnatelja na Opčinah in v Nabrežini. Prof. Tavella se je skliceval na zakon iz leta 1961, ki ne predvideva omenjenih didaktičnih ravnateljstev a je izjavil, da bo vzel v pretres zahteve delegacije in sporočil svojo odločitev. Dejstvo je, da smo zvedeli, kako je prof. Tavella zelo samozavestno nastopal z delegacijo, kar pa se ne bi smelo dogajati, saj so bili člani delegacije izvoljeni predstavniki političnih strank. Vsekakor pa je zelo zanimivo, da je delegacija iznesla problem, o katerem je prof. Tavella izjavil, da ga bo skušal ugodno rešiti. Takoj zatem pa je javnost zvedela za primer dr. Abramove, ki je postala ravnateljica kar treh slovenskih šol. Podoba je, da je šolsko skrbništvo zelo gluho za zahteve javnega mnenja. Ali ni to morda sad določene politike do slovenske manjšine?

V Gorici vrsta občinskih problemov čaka rešitve

Na prihodnji občinski seji bodo vendarle diskutirali o programu uprave

Goriški občinski odbor je sestavljen. O političnem pomenu uresničenja formule levega centra v glavnem obsoškem mestu ter prisotnosti slovenskega predstavnika v goriški upravi smo že spregovorili.

Sedaj se pozornost osredotoča okrog programa nove uprave in se pričakuje sklicanje seje občinskega sveta, kar se bo zgodilo v prihodnjih dneh. Na tej seji se bo razpravljalo o programski platformi štirih večinskih strank. Resnici na ljubo prevladuje znatno zanimanje v zvezi z rešitvami nekaterih največjih vprašanj, ki so že v preteklosti globoko delila politične sile, tudi tiste politične sile, ki so se sedaj združile v novi upravi. Predvsem se sklicujemo na regulacijski načrt ter na zakon št. 167, na industrijsko področje, na municipalizacijo, na vprašanje slovenskih imen za slovenske otroke. Po vseh teh vprašanjih stališča niso bila le različna, marveč celo nezdružljiva in je prišlo do velikih polemik.

Tako glede rešitev v zvezi z uveljavitvijo zakona št. 167, kar je privedlo do vinkulacije vrtnarskih zemljišč v Štandrežu in pri Sv. Roku, čemur so se uprle PSDI, PSI in SDZ. Tudi med temi strankami pa ni bilo jasnih idej glede dokončnih rešitev tega vprašanja. Na kakšni podlagi je v tej zvezi prišlo do sporazuma? Upamo, da sporazum ni bil dosežen na škodo kmetov in mestnega gospodarstva, kot upamo, da ni bil dosežen na škodo pravilne uveljavitve zakona štev. 167 in njegovih družbenih ciljev.

Zelo zanimivo bo zvedeti, kot izhaja iz nekaterih neuradnih vesti, ali je res SDZ odstopila s svojega prejšnjega stališča odpora proti raztegnitvi industrijskega področja med Štandrežom in Sovodnjami. To bi bilo zelo težko, ker bi pomenilo, da je za SDZ važneje dobiti mesto v upravi kot pa braniti Štandrež in Sovodnje pred raznarodovalnimi nevarnostmi, ki jih seboj prinaša industrijska lokalizacija.

Zgleda pa, da je sporazum o municipalizaciji pozitiven. Govori se, da je KD pristala na municipalizacijo mestnih prevozov in mreže za izterjevanje davkov, ki je bila do sedaj v rokah INGIC. Zaradi tega vprašanja je decembra 1962 nastala kriza v odboru KD-PSDI in je PSDI takrat zopet stopila v opozicijo.

Veliko vprašanje pa nastaja v zvezi s pravico, ki jih imajo starši, da nadenejo slovenska imena svojim otrokom. V preteklosti so se na goriški občini vedno upirali proti tej pravici v nasprotju s tem, kar se dogaja v nekaterih drugih goriških občinah, kot n. pr. v Doberdobu. KD je stalno uresničevala državni zakon na restriktiven način, kar je levica vedno ožigosala.

V tej bitki je bila SDZ zelo aktivna. Ali je v tem trenutku, ko je stopila v odbor, dobila kakšna zagotovila v tej zvezi? Želimo si, da ne bi v prihodnosti odv. Sfiligoj odgovarjal na naša vprašanja v tej zvezi z istimi argumenti, ki jih je uporabljala KD.

Na vsa ta vprašanja bomo v kratkem dobili odgovor. Stališče komunistične skupine v občinskem svetu je odvisno od doseženih sporazumov, ker smo napovedali konstruktivno in ne demagoško opozicijo.

V primeru slabih kompromisov bo naše stališče še bolj neprizanesljivo. V deželi kakor v državi

Začelo se je včlanjevanje za 1966

Centralni komite KPI je ob otvoritvi kampanje za včlanjevanje in pridobivanje novih članov v KPI in ZKMI naslovil poziv članstvu, naj se resno loti letošnje naloge s ciljem številčne okrepitve in kvalitetnega razvoja partije. Zato je CK v svojem pismu svetoval mobilizacijo tovarišev od 31. t.m. do 7. novembra, ko naj se dosežejo čimvečji uspehi v včlanjevanju starih članov in pridobivanju novih.

Vemo, da so si federacije, ki spadajo v okvir naše dežele, zadale konkretne cilje, ki naj se dosežejo do 7. novembra. Prepričani smo, da bo vsak tovariš v teh dneh izpolnil svojo dolžnost in napravil vse, kar je v njegovi moči, za okrepitev partije, kar pomeni istočasno okrepitev vrst levičarskih in naprednih sil.

Včlanjevanje v KPI za 1966 se je začelo, ali si se že prijavil svoji osnovni organizaciji?

Dežela naj zagotovi strokovno izobrazbo v slovenščini

Resolucija KPI v deželnem svetu sprejeta

Prejšnji teden je deželna zbornica tri dopoldneve razpravljala o zakonskem osnutku o strokovnem izobraževanju. Zakonski osnutek je predložila skupina demokristjanskih svetovalcev. Osnutek je povzročil že v zakonodajni komisiji precejšnje kritike, ker le delno rešuje problem strokovnega izobraževanja, saj ga še vedno prepušča skoraj izključno pobudi nekaterih privatnih in poljavnih ustanov, katerih večina je vezana na strankarske koncepte. To dejstvo so poudarjeno iznesli v splošni razpravi komunistični svetovalci Bergomas, dr. Bosari in prof. Sema. V prizadevanju, da bi zakonski osnutek izboljšali, so komunistični svetovalci predložili tudi vrsto popravkov, ki pa jih je običajna večina odbila, tako da se je skupina KPI vzdržala v končnem glasovanju, saj se zakon ne more smatrati kot najboljši, čeprav vsebuje tudi nekatere pozitivne aspekte, ki bodo pripomogli k večjemu razmahu strokovnega izobraževanja v deželi v pričakovanju državnega zakona, ki naj dokončno uredi vprašanje.

V zvezi z zakonom se je, kot je bilo pričakovati, pojavilo tudi vprašanje strokovnega izobraževanja v slovenščini. Že v zvezi z zakonom za pomoč dežele pri izgradnji poslopij za strokovne in tehnične šole, sta deželna svetovalca dr. Šiškovič in Jarc postavila zahtevo, naj se predvideva izgradnja poslopja slovenske strokovne in tehnične šole, ki naj jo država ustanovi, da izpolni težko vrzel v slovenskem šolstvu. V zvezi s strokovnim izobraževanjem pa je komunistična skupina predložila ob koncu splošne razprave resolucijo, ki se glasi:

«Deželni svet ugotavlja potrebo, da se pospešuje strokovno usposabljanje v vseh jezikih, ki se govore v deželi, ter poziva zato deželni odbor, naj poskrbi, da ustanove, ki dajejo pobudo za strokovne tečaje ali jih upravljajo, lahko poskrbe tudi za pouk v slovenskem jeziku».

Resolucijo je razložil dr. Šiškovič. V začetku je pripomnil, da je resolucija jasna in da ne bi bila potrebna nobena obrazložitev. Ker pa gre za zelo važno vprašanje, ni odveč, da se v glavnem osvetli. Skupina KPI se zaveda, da je težko zahtevati, naj bi dežela kot taka direktno organizirala tečaje za strokovno izobraževanje v slovenščini, ker nima svojih lastnih instrumentov za to. Gre torej za to, da se deželni odbor zavzame v smislu predočitve takšne potrebe tistim ustanovam, ki bodo dobivale deželni finančni prispevek in ki že upravljajo takšne tečaje. Dr. Šiškovič je že takoj odgovoril morebitnemu ugovoru, s katerim bi se večina lahko izognila takšnim tečajem, češ da je pot za takšne tečaje odprta, če jih bo kdo zahteval. Tečaj v primeru «zahteve» ni rešitev vprašanja. Rešitev vprašanja je že predhodno organiziranje tečajev, ker se samo tako lahko uveljavi ustavni člen, ki predvideva in omogoča «prosto izbiro». Mladi slovenski delovni ljudje danes ne morejo izbirati, ker takšnih tečajev ni in imajo samo eno pot: posečanje italijanskih tečajev, kar ne odgovarja načelu enakopravnosti. Postaviti v ospredje vprašanje «zahteve», pomeni izogniti se ustavnemu členu, kršiti načelo «proste izbire» in načelo enakopravnosti med državljani. Zato resolucija poziva, naj deželni odbor že sedaj predvideva — vedno v okviru obstoječih ustanov — ustanovitev slovenskih tečajev, ki jih do sedaj ni bilo, razen nekaj pobud na kmetijskem področju s strani Kmetijskega inšpektorata v Trstu.

Gotovo — je poudaril dr. Šiškovič — da bi bilo mnogo bolje, če bi se v zakonski osnutek vnesla pravna norma, ki bi to predvidevala. Prej ali slej se bo moral položaj okrog vseh teh vprašanj temeljito razčistiti, ker ne moremo več trpeti, da bi onemogočili uvedbo problematike slovenske manjšine v deželne zakone. Ker pa je zakon splošen, se Slovenci lahko sklicujemo na njegove člene, a pri tem je treba postaviti določeno konkretno zahtevo, ki je vsebovana v resoluciji. Vsekakor pa bo moral deželni svet čimprej razpravljati o tem, kako naj se odstrani veto vlade in ustavnega sodišča glede pravnih norm o ureditvi položaja Slovencev, kajti tega se je zavedal tudi predsednik Ustavnega sodišča prof. Ambrosini ob svojem obisku v Beogradu, čeprav je zelo meglено odgovarjal na vprašanja glede manjšinske pravne ureditve. Ne bi bilo slabo, da bi se vladi postavila zahteva za izdajo posebnih določb v zvezi z uveljavitvijo 3. člena Posebnega statuta.

Na koncu je dr. Šiškovič ponovil zahtevo, naj se resolucija njegove skupine sprejme. Tako poročevalec Ramani kot odbornik Giust sta resolucijo sprejela. Sedaj bomo videli, če bodo temu sprejetju sledila konkretna dejanja, ki jih pričakuje slovenska in demokratična javnost.

Metro v Tbilisiju

Moskva, Leningrad in Kijev imajo svojo podzemno železnico, ki rešuje probleme naglega prevoza mestnega prebivalstva. Sedaj se je zvedelo, da bo tudi prestolnica Georgije Tbilisi dobila svojo podzemno železnico. Proti koncu tega leta bo začela delovati prva podzemna železniška proga. Gradnja podzemne železnice je bila združena z velikimi težavami, ker so se konstruktorji morali spopasti s skalnatim terenom. V teku gradnje so pod zemljo odkrili veliko število termalnih izvirov.

Prvi deželni kongres Delavske zbornice CGIL

Za demokratično načrtovanje strukturno preosnovo in agrarno reformo

V soboto 9. in nedeljo 10. oktobra se je v Trstu sestal I. deželni kongres CGIL. Poleg delegatov raznih podjetij in obratov dežele Furlanije Julijske krajine sta kongresu prisostvovala tov. Rinaldo SCHEDA, tajnik CGIL in delegacija sindikatov SRS.

Važnost tega kongresa, kakor tudi zasedanja glavnega sveta naše sindikalne zveze je v prvi vrsti v tem zaradi odločilne vloge, ki jo bodo imele to jesen borbe delavcev za obnovo kolektivnih delovnih pogodb, proti poskusu, da se z vladno podporo uvede zamrznjenje mezdne dinamike, kar naj bi pomenilo še en hud udarec življenjskemu standardu delavcev.

Italijansko gospodarstvo, ki je leta 1963 zašlo v krizo, ne najde resnega izhoda. Statistike še vedno kažejo, da se kljub predvidevanju zastoj nadaljuje. Tega se dobro zavedajo vodilni krogi italijanskega gospodarstva Dejstvo je namreč da izhod iz krize plačujejo ravno nižji sloji, ki jim krogi veleindustrije nalagajo breme intenzivnejšega izkoriščanja, brezposelnosti zaradi zaprtja obratov, zaradi skrčenja nameščencev ali zaradi skrčenja delovnega časa tudi do «nič ur».

Tendenca velekapitala je danes racionalnejše gospodarstvo, ki pa naj bi se razvijalo na sedanji strukturni podlagi. Kako je to mogoče, nam dokazuje Pieraccinijev načrt, petletni razvojni načrt za leto 1965 do 1969, ki je predvideval za letošnje leto porast narodnega dohodka, ki se je izkazal v resnici za 1 odst. manjši. (En odst., ki se v številkah pravi 300 milijard manj).

Na to tendenco pristaja v prvi vrsti vlada, ki je po svojem predsedniku dala vedeti, da se strinja s trdo roko do delavstva in da se celo smatra iz tega vidika prednja straža. Moro je namreč pozval delodajalce, naj se kar zgledujejo po državnih organih, ko gre za mezdne zahteve uslužbencev.

Jeseni bo sindikalna borba zajela skoro tri milijone delavcev vseh strok: cementarjev, električnih delavcev, dninarjev, spolovinarjev, ceramikov, delavcev konzervnih industrij, kovinarjev, zidarjev, železničarjev, pekov itd. Nujno je potrebno, da sila teh strok zajame najširši obseg in da jasen odgovor delodajalcem kakor krojačem državnega gospodarstva (Pieraccini, Colombo, Carli). Ta odgovor dobi zaradi svoje globoke demokratične vsebine tudi političen pomen. Saj ravno v teh borbah, iz tovarniških izkušenj, rase zavest delavskega razreda in razpoložljivost za širše, politične borbe.

Danes smemo naše zahteve združiti v te glavne cilje:

— ugodna obnova delovnih pogodb,
— organsko gospodarsko načrtovanje,
— kmetijska reforma,
— urbanistična reforma,
— šolska reforma.

Za dosego teh ciljev je potrebna čim trdnejša enotnost, sodelovanje vsakega delavca.

Pieraccinijev načrt, to pomeni načrt, ki ga navdihujejo koristi velikih zasebnih monopolov, predvideva poseben sistem gospodarstva za našo deželo. Zanimivo je namreč, da jo (sicer v skladu s težnjami evropskega kapitalizma in SET) pušča ob robu in izven industrijskega področja Mestre-Padova. Naši deželi pa nekako nalaga nalogo, naj to industrijsko cono podpira ali da se razvije v smislu državnega gospodarskega načrta. Tako je naša dežela, ki je po svoji naravni legi središče tranzita s Podonavjem in afriškoazijskimi državami. Bistvenega značaja je tudi industrijski potencial cone Trst-Tržič. Vse to pa ostaja zaradi zahtev velikih evropskih monopolov na skrajni periferiji SETa in le rezervoar delovne sile za tujino. Mi tako politiko zavračamo, in v prvi vrsti jo je zavrgla CGIL naše dežele. Mednarodni značaj naše dežele zahteva, da se ovrže ideja industrijskega področja Mestre-Padova in da se resno misli na ustanovitev Finančnega zavoda, naj se izdela urbanistični načrt (proti stavbeniški špekulaciji), naj se ustanovi Zavod za kmetijski razvoj. Vrniti je treba Trstu mednarodni značaj, v smislu organske vključitve našega mesta v gospodarstvo Podonavja in afriško azijske cone. Ta razvoj naj upošteva razporeditev industrijske strukture na področju Trst-Tržič, na katerega naj gravitira industrijalizacija Furlanije, ki pa naj sloni na javnem kapitalu in ne na zasebnem!

Zato pa mora izvesti finančna ustanova pametno investicijsko politiko, ki naj upošteva zahtevo po vertikalizaciji proizvodnje rud v Predilskih rudnikih, potrebo tržiških podjetij (OET), da se rešijo vključitve v mednarodni monopol CGE itd.

Te ukrepe pa mora izdelati in izraziti ustanova avtonomne dežele, ki mora tudi in predvsem v tem pogledu braniti svojo statutarno samostojnost pred zahtevami vlade levega centra in monopolov. To mora biti tudi politični cilj!

STOJAN SPETIČ

Že zopet se pojavljajo v Zah. Nemčiji takšne slike, ki ponazorujejo, kako vzgajajo otroke po šolah in za časa počitnic. Revija «Stern» obsoja takšno vzgojo, v kateri so udeleženi vojaski krogi.

Kriza v Indoneziji postavlja v nevarnost neodvisnost in enotnost

V zadnjem času so azijske dežele stalno v ospredju mednarodnega političnega dogajanja. Poleg krize v Vietnamu zaradi čedalje večjega ameriškega angažiranja v boju proti osvobodilnim težnjam vietnamskega ljudstva in poleg stalne napetosti med Indijo in Pakistanom se je 30. septembra pojavilo novo žarišče nereda v Indoneziji. Del indonezijske vojske je skušal izvesti državni udar. Cilji neuspelega udara niso preveč jasni, dejstvo pa je, da se je v tej krizi, ki še vedno traja in o kateri se ne ve, kako se bo rešila, pojavila težnja militarističnih krogov, da obračunajo tako z aktivno vlogo predsednika Sukarna kot z naprednimi silami, katerih glavni del so komunisti.

Najnovejše vesti govorijo o tem, da so desničarske organizacije sprožile velike antikomunistične akcije, ki so privedle do manifestacij, napadov in požigov sedežev KP Indonezije, ki je v vladni koaliciji. Predsednik Sukarno skuša onemogočiti delitev javnega mnenja in poziva na enotnost. Njegovo mnenje je, da je poskus državnega udara 30. septembra politično dejanje, ki ga je treba rešiti na politični način. KP Indonezije pa je s svoje strani potrdila svojo zvestobo vladnemu programu in svojo podporo predsedniku Sukarnu.

Kakšni so vzroki sedanje indonezijske krize? Ali je to znak krize politike nacionalne enotnosti predsednika Sukarna ali pa le epizoda, ki bo privedla do še večje okrepitve te politike? V sedanjem trenutku ni mogoče povedati nič jasnega. Počakati moramo na nadaljnji razvoj dogodkov.

Da malo razumemo nastali položaj, se je treba sklicevati na razvojno pot Indonezije po drugi svetovni vojni. Z velikimi težavami in težkimi ter krvavimi borbami je indonezijsko ljudstvo doseglo svojo neodvisnost in narodno enotnost. Indonezija ima preko 100 milijonov prebivalcev, ki živijo na več kot 3000 otokih. Indonezijski jezik je nastal iz potrebe po kontaktih med otoki, a ljudski jeziki so kar trije. Med prebivalci je več razlik, na katere sta imperializem in neokolonializem stalno računala, da bi onemogočila efektivno neodvisnost. Do nedavnega je del Indonezije, zahodni Irian — polovica velikega otoka Nova Gvineja — bil še vedno v rokah nizozemskih kolonialistov. Del Bornea pa je bil v rokah Anglije, ki je izvedla operacijo velike Malezije ali Malazije, na katero imperialisti in neokolonialisti računajo v svojem boju za podreditev Indonezije in kot na odskočno desko proti naprednim težnjam v tem delu sveta. Pred leti so ZDA javno podpirale gverilsko gibanje na Sumatri in sam Kennedy se je moral Sukarnu javno opravičiti.

Na indonezijski politični pozornici prevladuje že 20 let Sukarno, ki je skušal — pa naj se ima o njem kakršno koli mnenje — uresničiti in nato utrditi nacionalno enotnost ljudstva. Zato je bil pobudnik politike «nasakoma», to je povezave in enotnosti med tre-

(Nadaljevanje na 4. strani)

X. kongres Evropske družbe za kulturo v Benetkah

Iz ljubljanskega «Dela» smo povzeli naslednji članek, ki obravnava problematiko v zvezi z X. kongresom Evropske družbe za kulturo.

Od 4.-6. oktobra je imela Evropska družba za kulturo («Société Européénne de Culture», kratko SEC) X. glavno skupščino v Benetkah. Kmalu po vojni ustanovljena družba šteje danes med svoje člane številne evropske politične in kulturne osebnosti raznih strok (od filozofov literarnih zgodovinarjev do pesnikov in pisateljev) in smeri.

Predsednik družbe je znani italijanski pesnik Giuseppe Ungaretti, ki je odprl tudi zasedanje v Benetkah. V daljšem uvodnem govoru je ponovno poudarjal pomen izmenjave misli med različno mislečimi ljudmi današnjega časa, kar je poglavitno poslanstvo SEC, ter se v drugem delu govora toplo spominjal številnih umrlih članov, tako arhitekta Le Corbusiera, Martina Buberja, Alberta Schweizerja in drugih. Govor osemdesetletnega pesnika, poln pietete in lirsko-humanistične subtilnosti, je bil pretresljiv uvod v skupščino, ki je v naslednjem delu svojega programa obravnavala nekaj težkih vprašanj našega časa, saj zadevajo vsakega intelektualca, ki ne misli čuti le s časom, marveč skuša z vso silo svoje osebnosti in dela opozarjati in se hkrati boriti za sporazumevanje med ljudmi in nazori, najsi so si sicer še tako nasprotni.

Dosedanji uspehi raznih dialogov, ki jih je organizirala SEC, in učinek njenega dela sploh, so spodbudili vodstvo, da razširi svoj delokrog na ves svet kot Svetovna družba za kulturo (Société mondiale de culture). O tem vprašanju je bila beseda letos že na zasedanju prezidija SEC v Pragi (14. aprila). Zbornik «Comprendre», ki ga izdaja SEC, je v svoji zadnji zajetni številki, ki je izšla za X. kongres, prinesel načrt za statut svetovne organizacije, ki bi naj v svojem «Idealnem svetu» («Conseil ideal») združevala najpomembnejše osebnosti našega časa, katerim sta mir in sporazumevanje eden izmed glavnih smotrov sodobnega humanizma.

To je bila tudi glavna vsebina prve polovice referata generalnega tajnika SEC, profesorja filozofije prava na univerzi v Padovi U. Campagnola. V drugi poslovici je skušal organizacijo tudi filozofsko-ideološko opredeliti, pri čemer pa je naletel na odpor.

Prvi, ki je posegel v diskusijo in nasprotoval Campagnolovim filozofskim tezam, je bil znani poljski marksistični filozof Adam Schaff, ki je uvodoma humorno izjavil, da mora nastopiti kot «advocatus diaboli», saj mora seči v sršenovo gnezdo Campagnolove osebne filozofije, ki jo ta ponuja za ideologijo SEC oziroma bodoče SMC. Tega pa ni mogoče sprejeti, kajti smisel obstoja SEC ni v neki določeni filozofski ideologiji, marveč v poslanstvu izmenjavanja misli in toleranci, kar sprejema tudi Schaff stoodstotno, ne more pa biti za ideološko opredelitev v nobeni smeri, zlasti pa ne v smislu nekega neohegelianizma Schaffova izvajanja je večina odobravala kljub temu, da so skušali nekateri izraziti simpatije Campagnoli, vendar predvsem za njegova prizadevanja po dialogih in tolerantnosti. Zlasti so vsi dali priznanje njegovemu organizacijskemu delu, ki ga opravlja požrtvovalno že ves čas.

Nizozemski sociolog B. Landneer je imel referat «Politika mirne koeksistence in mednarodno pravo», N. Bobbio (Italia) referat «O pozivih kulturnih delavcev političnim oblastem».

Največ zanimanja in živo diskusijo pa sta izzvala zadnja dva referata. Italijanski pravnik A. C. Jemolo je imel referat «Dialog med katoliki in komunisti», senator U. Terracini pa o težavah tega dialoga. Terracini je s svoje strani priznal pomembnost in vlogo religije pri mnogih ljudeh, med težavami dialoga med katoliki in komunisti pa zlasti poudarjal politični katolicizem, ki ga ločijo od religioznega. Za dokaz te razlike je med drugim navedel dejstvo, da veliko religioznih italijanskih delavcev glasuje pri volitvah za KPI. Rešitev socialnega vprašanja more in bi moral biti glavni smoter tako krščanskega kakor socialističnega humanizma. Na tej osnovi ni dialog le zaželen, marveč tudi potreben, ne oziraje se na siceršnje medsebojne idejne razločke in načela.

V diskusiji je med drugim dejal franc, profesor filozofije Lacroix, da sta krščanstvo in komunizem osrednja svetovna nazora današnjega časa, kar je treba upoštevati na obeh straneh. V diskusijo jo posegel tudi belgijski pater van Breda, filozof in teolog, ki je sicer odločno branil katoliško dogmatiko, priznal pa nujnost tolerantnega dialoga med katoliki in

BRATKO KREFT

(Nadaljevanje na 4. strani)

Naši kraji

Jazbine - od oblasti pozabljena in zanemarjena vas?

Tokrat smo se napotili v Jazbine, malo vasico v števerjanski občini. V Bukovju smo zavili na levo s ceste, ki pelje od Grojne do Števerjana. Od tu se skozi Valerišče vije nekaj kilometrov ozka in prašna cesta mimo obmejnega bloka do Jazbin. Pravzaprav je težko razločiti, kje se vas prične. Hiše so razkropljene po ena ali dve skupaj na malih briških gričih. Ta cesta povzroča kmetom preglavice, ko se na njej srečata dva s senom naložena voza. Ob takih primerih ne preostane drugega, kot da se pokliče sosede na pomoč. En voz je treba na kak način spraviti v kak stranski klanec, da medtem drugi lahko odpelje naprej. Ta del ceste z Valerišča do Jazbin je bil zgrajen pred kakimi desetimi leti, kajti poprej so morali prebivavci Jazbin uporabljati kolovoze, če so hoteli priti do Števerjana. Ko so delali načrt za to cesto, je bilo prebivavstvo proti temu, da se cesta spelje tam, kjer je danes zaradi ovinkov ter obenem, ker je zavzela precej kosov orne zemlje. Lahko bi se cesta speljala drugod, da bi bila širša in brez nevarnih ovinkov.

Vas šteje kakih 30 hiš. V zadnjem času so se pojavile tudi tri nove hiše kakor tudi novi deli prizidani k starim. Skoro dve tretjini prebivavstva sta sestavljeni iz neposrednih obdelovavcev, ostali pa — in to pretežno mlajši — so zaposleni v raznih tovarnah v Gorici. Še pred leti je bilo tudi nekaj najemnikov, ki pa so se v zadnjem času izselili. V vasi ni nobene trgovine, zato morajo nakupovati jestvine in drugo v Bukovju, Ločniku ali pa v Moši.

V vinogradih okrog hiš so se opazili možki in ženske, ki so trgali grozdje. Na dvorišču in skednjih so bile postavljene stiskalnice. Kmetje so zaskrbljeni zaradi letošnje slabe letine. Sadja in krompirja je bilo zelo malo. Najslabše pa zgleda trgatev. Toča, ki je nekajkrat sekala po vinogradih je vzela na splošno pol pridelka v nekaterih predelih pa celo dve tretjini. Deževno vreme, ki ji je sledilo, pa je povzročilo gnitje grozdja. Tako bo letošnja vinska kapljica tudi po kakovosti precej slaba. Toča in neurje sta prizadela vse kraje Goriške, toda tu bodo domačini toliko bolj občutili letošnjo škodo, v kolikor dve tretjini prebivavstva živi izključno od vinogradništva in sadjarstva. Sicer pa tako nam je rekla domačinka, za kmeta ni nikdar dobre letine. Toča, suša in slana nam skoro vedno pokvarijo načrte. Ob dobrih letinah pa je spet smola, ker imajo pridelki smešno nizke cene.

Ob navadnih letinah je precej vina, toda tega nikakor ni mogoče prodati v osmicah, ker je premalo dotoka Goričanov. Gospodar edine gostilne v vasi nam je povedal, da še toči lastno vino lanskega leta. Če bi se poti uredile, bi to privabilo v vas precej turistov, ki žele preživeti kako uro v miru daleč od mestnega vrveža. Vas in okolica sta kot nalašč za to. Ne manikajo niti domače specialitete. Pristno briško vino ter domači pršut. Sedaj pa so Jazbine skoro odrezane od ostalega sveta. Zaradi slabe ceste ne vozi v vas noben avtobus in se zaradi tega starejši ljudje morajo tiščati do-

Most v Stražicah: večni problem

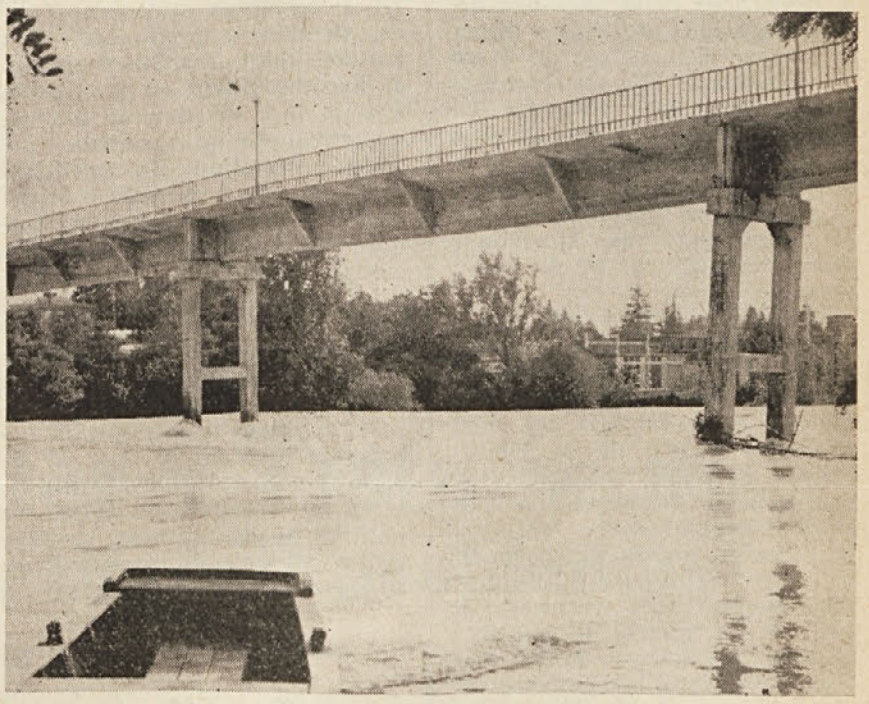

Narasla Soča je nagnila enega izmed stebrov mosta, ki povezuje Stražice s Podgoro. Zaradi tega je most neprehoden in morajo delavci podgorske predilnice in SAFOG napraviti precej dolg ovinek čez pevmski most. Mostiček se je prvikrat zrušil leta 1961 in je bil popravljen leta 1963 (približno mesec dni pred volitvami) na pritisk in zahtevo delavcev in naše partije. Kar se je zgodilo te dni dokazuje, da je most bil popravljen samo zaradi volilne špekulacije.

krat od one v Gorici ali drugih občinah. Tudi električna razsvetljava je zelo slaba. Zvečer zgleda, kot da bi se še vedno bilo pri starih petrolejkah, ker je tok preslab. Zaradi tega ne morejo domačini uporabljati ne televizorjev, ne hladilnikov in drugih tovrstnih strojev. Vzrok tega je pomanjkanje elektrovodnega transformatorja.

Tako smo se po prijetnem kramljanju poslovili od prijaznih domačinov. Ko sem odhajal mi je zgovorna ženica dejala: «Objavite kaj v vašem časopisu, tako da bodo ljudje vsaj vedeli kje so Jazbine.»

J. J.

Goriško gledališče se uspešno uveljavlja

Pester in zanimiv program tudi v letošnji sezoni

Goriško gledališče iz Nove Gorice, najbližja kulturna ustanova — samo kratek skok čez mejo — je z letošnjo prvo predstavo stopilo v drugo desetletje svojega plodnega delovanja.

Po preselitvi gledališča Slovenskega Primorja iz Postojne v Koper je leta 1935 s šibkimi koraki dojenčka otipavalo obširno področje Goriške, ki je ostalo, kar zadeva gledališko tvornost, še zmeraj navezano le na občasno amatersko dejavnost. Obljub s Koprskega sicer ni manjkalo in dobre volje prav gotovo tudi ne — žal pa gledališče v Kopru ni bilo dolgega veka. In po ukinitvi so vse dolžnosti in naloge kulturnega delovanja na področju celotne Primorske ostale na ramah mladega začetnika.

Deset let dela in življenja lahko nekaj pomeni kvečjemu v življenju posameznika. V družini, v delovni skupnosti še posebej v razvoju živega gledališkega organizma pa tako kratko razdobje lahko kvečjemu nakaže smer — več gotovo ne. In vendar gleda Goriško gledališče na prehojeno desetletno pot in uprizorjena dela s ponosom in zavestjo, da je v danih možnostih in najbolj težavnih pogojih takorekoč na «mrtvi straži» opravljalo in uspešno opravilo slovensko in evropsko gledališko poslanstvo na področju, zanemarjanem v tem pogledu od vseh in v sakogar.

Profil gledališča je razviden iz nekaj skopih podatkov: prva predstava jeseni leta 1955 so bili «Celjski grofje» B. Krefta. Vsako sezono ji je sledilo vsaj eno slovensko — klasično ali sodobno — delo: Ivan Cankar - Kralj na Betajnovi, Za Narodov blagor; Fr. Bevk - Krivda; B. Grabnar - Vojna tajna; E. Kristan - Ljubislava; V. Strgar - Heroica; B. Hofman - Zvezde na jutranjem nebu; A. T. Linhart - Veseli dan ali Matiček se ženi; Žižek-Sket - Miklova Zala; Kristina Brenkova - Modra vrtnica; D. Gorinšek - Rdeča kapica i.t.n.

Manjkalo ni jugoslovanskih in evropskih novitet, pa tudi nekaj krstnih predstav je gledališče pripravilo, za letošnjo sezono n. pr. komedijo Videmčana prof. L. Candonija EVA SE BO RODILA JUTRI. Pravtako je gledališče posvečalo skrb klasiki - predvsem - Sredozemlja, pa tudi do sodobne ameriške dramatike ni imelo mačehovskega odnosa.

Ta kratka reminiscenca ob zaključku prvega desetletja dela in podatek o 55 uprizorjenih delih in okroglo 800 odigranih predstavah naj služita za bližje spoznanje s tem gledališčem in njegovimi letošnjimi nameni.

Okvirni spored za sezono 1965-1966 predvideva postavitev naslednjih del: A. T. Linhart - Županova Micka, Garriok-Smole - Varh; S. B. Spewack - Mi nismo angeli; Hap van Welft - Hura soncu in dežju; H. v. Kleist - Razbiti vrč; slovenska noviteta; Veseli večer humoristično satirične vsebine. In poleg tega še ponovitev nadvse uspele komedije N. Machiavellija Mandragola ter slavnostno premiero Candonijevo o Evi.

Prvi korak je storjen, večer klasične slovenske dramatike je svoj goriški krst uspešno doživel 2. oktobra tega leta. Obe deli sta naleteli na topel sprejem pri občinstvu in gledališče ima trden namen, prikazati ju v vseh krajih na Goriškem, kjer se le da pripraviti gledališka predstava.

Pravtako pa vabi vse ljubitelje gledališča to in onstran meje, da si prvo in vse ostale letošnje predstave ogledajo v solkanski gledališki hiši, če jim le čas in prilike to dopuščajo. Cene prav gotovo ne bodo mogle biti ovira, saj je tudi letos abonma ostal pri lanskih 1.000 dinarjih, cena sedeža pa pri 300.

Srbski diplomatski dokumenti

Srbska akademija znanosti in umetnosti je sklenila objaviti diplomatsko gradivo o odnosih kraljevine Srbije z drugimi državami, zlasti z Avstro-Ogrsko, in sicer od leta 1903 do 1914. Prva knjiga bo verjetno izšla že prihodnje leto. Objava teh dokumentov je zelo važna, zlasti še, ker je že veliko evropskih držav to gradivo objavilo med obema vojnama. Na ta način se bo odpravila občutna vrzel, saj je Srbija bila v ospredju diplomatske dejavnosti pred prvo svetovno vojno.

Gorica

Problemi ob novem šolskem letu

Ob začetku novega šolskega leta lahko ugotovimo, da ni bil zaman poziv, ki so ga razne slovenske organizacije ter KPI naslovile na slovenske starše. Če prelistamo nekatere slovenske liste, na katerih so bili objavljeni podatki o številu otrok, ki so se vpisali v slovenske šole, spoznamo, da je število le-teh naraslo za 15. Seveda to nikakor ne pomeni, da so vsi slovenski starši izpolnili svojo dolžnost, pač pa pomeni, da večina goriških Slovencev zavestno odklanja narodnostno asimilicijo.

To pa je nedvomno pozitivno.

Še toliko bolj pozitivno je, da je bila letos odprta nova osnovna šola v Plešivem, ki bo omogočila tamkajšnjim otrokom, da se bodo izobraževali v materinem jeziku.

Na žalost pa se je število učiteljev zmanjšalo. Oblasti so ukinile kar 4 učna mesta, kljub temu da je število učencev naraslo. Sedaj bomo imeli eno učiteljsko mesto manj v Gorici, eno pa v Pevmi in kar dve v Sovodnjah.

Pri tem se sprašujemo, kako je le mogoče, da bi utegnila dva učitelja opravljati vse delo v pevmski osnovni šoli, ki ima pet razredov? Dobro bi bilo, da bi šolske oblasti vse to bolje premislile. Verjetno bi prišle tudi one do sklepa, da dva učitelja ne moreta opravljati vsega dela, ki ga zahteva petrazredna šola. Nadalje lahko še enkrat ugotovimo, da zakon o slovenskih šolah ni bil še popolnoma uresničen

Kar pa se tiče srednjih šol, ostaja še vedno odprto vprašanje šolskih knjig. Neredko slovenski profesorji sestavljajo sami učbenike, ne da bi od tega kaj imeli. Potrebno bi bilo, da bi državne oblasti ali pa avtonomna dežela poskrbele tudi za rešitev tega vprašanja. Omeniti moramo tudi vprašanje novega sedeža slovenskih šol v Gorici. Nedvomno je to pozitivna zamisel, toda nesmiselno bi bilo, da bi zgradili to stavbo v predmestju Gorice, v Stražcah ali kje drugje. To bi bilo pravilno edino, če bi se zgradilo to poslopje v centru mesta.

Seja občinskega sveta v Doberdobu

V sredo 6. oktobra je bila v Doberdobu seja občinskega sveta, na katerem so svetovavci razpravljali o številnih vprašanjih. Obsežna razprava se je razvila zlasti o podelitvi javnih denarnih sredstev dijakom, ki obvezno obiskujejo nižjo srednjo šolo. Župan Andrej Jarc je natančno obrazložil deželni zakon, ter obenem podal uradne podatke, na podlagi katerih bo letos enotno nižjo srednjo šolo, ki je obvezna za vso mladino do 14. leta, obiskovalo 48 dijakov iz doberdobske občine.

Hvalevredno je predvsem to, da je doberdobski občinski svet prvi na Goriškem odbril ta predlog odbora.

Izčrpen odgovor je župan dal kritikam svetovalke Marije Ferletič. Ta je pretekli mesec naslovila na doberdobsko občinsko upravo interpelacijo, v kateri kritizira odbor češ, da ni pravilno rešil ali začel reševati razne probleme, kot so nova knjižnica, nov sedež za ćipkarsko šolo, zakup del za osnovno šolo v Doberdobu, okrepitev javne razsvetljave, spomenik padlim, pregled računov za leto 1964., ureditev ceste Doberdob-Selce.

Čeprav je ta problem zelo važen, bomo zaradi pomanjkanja prostora celoten odgovor župana tov. Andreja Jarca objavili v prihodnji številki.

Prerana smrt mladeniča iz Doberdoba

V ponedeljek 4. oktobra popoldne je bil v Doberdobu pogreb 26 letnega mladeniča Bruna Lavrenčiča, ki se je dan prej ponesrečil pri prometni nesreči. Na zadnji poti so ga spremljali prijatelji in znanci iz Doberdoba in sosednih vasi. Med številnimi venci sorodnikov in prijateljev sta bila tudi venca komunistične sekcije iz Doberdoba ter notranje komisije tržiške ladjedelnice, kjer je bil pokojni Lavrenčič zadnje čase zaposlen.

Tovariši lokalne komunistične sekcije so namesto cvetja na grob darovali 4.000 lir za tiskovni sklad «Dela».

Prijatelji in tovariši pokojnega Bruna izrekajo družini globoko sožalje, kateremu se pridružuje tudi naše uredništvo.

Preiti k dejanjem

(Nadaljevanje s 1. strani)

predstavništvu v posvetovalni komisiji. Ustavno sodišče se je urgiranju vlade odzvalo in ponovno poudarilo načelo pomanjkanje kompetence s strani dežel s posebnim statutom. Zgleda, da smo tu pred gordijskim vozlom, ki ga je treba prerezati, če hočemo stopiti na pot demokracije *tudi* za narodne manjšine, zlasti še za slovensko narodno manjšino. Ta gordijski vozel pa se ne prereže z izrazi dobre volje, s teoretičnimi formulacijami à la Botteri, z vključitvijo samo določenih «demokratičnih» slovenskih predstavnikov in z diskriminacijo vseh drugih. Rešitev je le v demokratičnem pojmovanju države in krajevnih avtonomij, ki se doseže, s temeljito spremembo politike in mentalitete. Žal, do sedaj nimamo nobenih elementov, ki bi nas prepričali, da sta se politika in mentaliteta spremenili z vključitvijo socialističnih tovarišev v vladni aparat.

Trst

Mladinska konzulta že v krizi

V petek zvečer je v sejni dvorani občinskega sveta bilo prvo zasedanje novoustanovljene Mladinske konzulte, posvetovalnega organa občinskega sveta, ki se bo ukvarjal z mladinsko problematiko. Člani mladinske konzulte, ki jih je 42, so predstavniki že vnaprej določenih organizacij vseh strank, sindikatov, društev kulturnega, športnega in verskega značaja.

Po uvodnem pozdravu tržaškega župana je spregovoril odbornik za mladinska vprašanja Gasparo, ki je med drugim rekel, da verjame v mladinsko konzulto, ker je v njej mladina, ki ni obremenjena s predsodki.

Nekaj dni po prvi seji je postalo jasno, da se je Gasparo motil, ker ni upošteval, da lahko vsa dobra volja ne zaleže, če imajo pri tem prste starejši voditelji mestne politike, predvsem KD.

Kaj se je takega zgodilo?

V petek je konzulta izvolila svojega prvega predsednika, Tarcisija Barbo, predstavnika krščanske delavske zveze (ACLI), ki je že na predhodnih razgovorih zatrdil, da ne pozna diskriminacij. V skladu z njegovim bistvom delavca in katoličana s širokim obzorjem so predstavniki levice (KPI, PSIUP, PSI, CGIL, UGI, ASD, UDI, MIT LT) in slovenskih organizacij (MI, ZDS, SKK, STS, ADRIA) poleg, jasno, katoličanov, dali temu fantu svoj glas. Desnica, ki je jasno pokazala svoje diskriminacijsko bistvo je glasovala za predstavnika Lega Nazionale. Izvolitev predsednika z glasovi levice očitno ni bilo všeč tistim, ki si ali želijo tudi na mladinskem področju raztegnitve diskriminacijske formule levega centra in ali jih je antikomunizem tako preslepil, da niso mogli drugače kot prisiliti predsednika konzulte, da poda odstavko. Barbo se je po izvolitvi zahvalil, odstavko pa je podal čez nekaj dni.

Predstavniki naprednih organizacij, ki so sklenili, da bodo nastopali enotno, zagovarjajo edino možno rešitev poleg strumentalizacije konzulte s strani desničarskih in fašističnih organizacij: ta rešitev je dialog levice s katoliško komponento in organska enotnost glede osnovnih problemov tuživeče italijanske in slovenske mladine.

Stojan Pečar

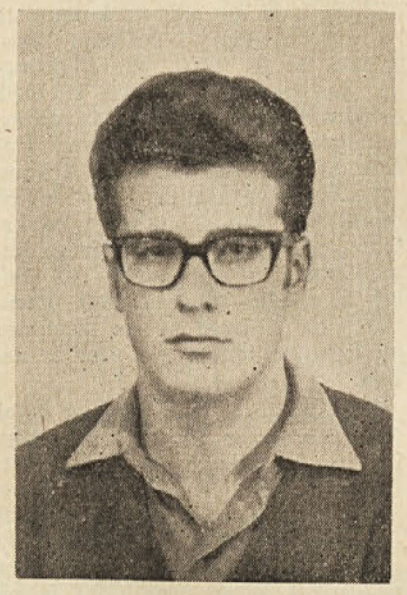

Po kratki in mučni bolezni je umrl Stojan Pečar z Opčin, star komaj 21 let. Kruta smrt ga je ugrabila daleč od svojih dragih in od svojega rodnega doma. Preminul je v mestu Terni, kjer je služil redni vojaški rok. Njegovo truplo so prepeljali v Trst ter ga pokopali na vojaškem pokopališču.

Vest o strašni nesreči, ki je zadela Pečarjevo družino, se je bliskovito razširila po Opčinah in okolici. Močno je pretresla vse, ki so dobrega fanta poznali in cenili, predvsem pa seveda njegove neutolažljive starše, sestrico in sorodnike.

Ta vest je bila še bolj kruta tudi zato, ker ni nihče vedel, da je Stojan zbolel. Dejstvo, da vojaška komanda in vodstvo bolnišnice v Terniju nista poskrbeli, da bi bili starši pravočasno obveščeni o hudi bolezni, ki je zadela nesrečnega fanta, je obsodbe vredno in nas sili k mišljenju, da je pustilo svojcem dvom o vzrokih smrti in o morebitni odgovornosti.

Nesrečne družine Pečarjeve se je spomnil obrambni minister Andreotti ter ji poslal sožalno brzojavko. Pravilno. Toda še bolj pravilno bi bilo, da bi ukrenil, kar je potrebno, da bi ugotovili, kaj je bilo vzrok da je fant zbolel, kako so ga zdravili in zakaj so nesrečo prikrivali staršem

Ni primerno pisati tako trde besede v sestavku, ki bi moral biti nekrolog nesrečnemu fantu in tolažilno pismo od žalosti strtim staršem, sestrici in sorodnikom, toda okoliščine nas silijo k temu. Preveč enostavno bi bilo zapisati fant je umrl, bil je dober in marljiv, celo vojaški predstojniki so ga hvalili. Vse to je res, toda, žal je tudi res, da je nesrečna družina s smrtjo fanta izgubila največ, kar je premogla, edinega sina.

Nesrečnemu Stojanu ni bilo dano, da bi, preden je zatisnil oči, še enkrat videl ljubeč svojce; materi ni bilo dano, da bi obrisala smrtni pot s sinovega čela in ga v smrtnih mukah skupaj z očetom skušala tolažiti ter mu lajšati trpljenje. Razumljivo, da je zato bol tem hujša in groznejša.

Težko je iskati tolažilne besede v tako hudi uri, saj vsaka še tako iskrena in občutena beseda lahko zveni kot navadna retorika. Kljub temu si dovoljujemo zapisati neutolažljivim staršem, sestrici in sorodnikom: skušajte preboleti bol v zavesti, da ste v tej bridki uri deležni največjega sočustvovanja vseh, ki vas poznajo, ter v zavesti, da je vaš nepozabni Stojan pustil najlepše spomine.

Blagemu Stojanu pa naj bo lahka gruda, ki ga je prerano zakrila.

X. kongres

(Nadaljevanje s 3. strani)

komunisti, med deisti in ateisti.

V to kratko poročilo ni mogoče zajeti vseh pomembnosti misli, tez in antitez, ki so bile na kongresu izrečene, toda tudi številna raznoglasja so ponovno potrdila koristnost in poslanstvo SEC, kar so poudarile vse delegacije, vštevši sovjetsko, pri kateri smo žal tokrat pogrešali Ilijo Ehrenburga, ki je bil doslej že večkrat diskutant na skupščinah SEC.

Jugoslavijo je zastopalo pod vodstvom predsednika jugoslovanskega SEC akademika M. Deanoviča 9 delegatov. Med najagilnejše jugoslovanske sodelavce družbenega zbornika «Comprendre» pa sodi Marko Ristić, ki je tudi v zadnjega prispeval filozofski esej «Pot bitja» in tri pesmi — vse v francoščini, ki je edini oficialni jezik SEC.

Indonezija

(Nadaljevanje z 2. strani)

mi najmočnejšimi silami v deželi: nacionalisti, muslimani in komunisti. Na podlagi «nasakoma» je bila izdelana tudi teorija o «vodeni demokraciji», v kateri je Sukarno kot osebnost igral do sedaj vlogo posredovalca med tremi osnovnimi političnimi komponentami. V sedanji krizi se ne ve, kakšna od teh komponent je odpovedala. Vsekakor pa je začela igrati vidno vlogo vojaška komponenta.

Komunistična partija Indonezije je ena najmočnejših in najštevilnejših v svetu. Dvakrat je poskušala sprožiti oboroženo revolucijo, leta 1926 proti nizozemskim kolonialistom in leta 1950 proti samemu Sukarnu. Ta zadnji poskus je bil bolj sad provokacije kot pa potrebe. Zato se je KP Indonezije po preučitvi resnične stvarnosti začela čedalje bolj približevati pozicijam Sukarna in je bila do sedaj njegova največja opora, tako da so njeni predstavniki že pred časom stopili v vlado. KP Indonezije je na pozicijah KP Kitajske, a v svojih prizadevanjih naglaša potrebo po «indonezijskem marksizmu-leninizmu». V zadnjem času je sam Sukarno začel zavzemati v mednarodni politiki stališča, ki so zelo slična kitajskim, in to na podlagi teorije, da so le množice Azije, Afrike in Latinske Amerike revolucionarne in da je ie od tam pričakovati poslednji udarec imperializmu in kolonializmu. Vsekakor so takšna stališča zelo nevarna in verjetno zelo vznemirljiva, ker lahko povzročajo delitve v javnem mnenju in ne pripomorejo k utrditvi nacionalne enotnosti.

Ne smemo tudi pozabiti, da ima Indonezija v zadnjem času zaradi svoje kolonialne preteklosti velike gospodarske težave in da se iz njih le polagoma in z velikimi žrtvami izmotava. Na te težave zelo resno računajo imperialisti in neokolonialisti.

Slika, ki smo jo skušali predočiti, ni popolna, vseeno pa lahko bralcu pomaga pri razmotavanju problemov v zvezi s sedanjo krizo. Najnovejše vesti govorijo, da je moral Sukarno podleči pritisku militarističnih krogov in zavzeti antikomunistično stališče. Ne vemo, kaj bo nastalo vendar je jasno, da imajo v sedanjem trenutku imperialisti svoje prste vmes. Zaman niso poskušali vsemogoče proti neodvisnosti Indonezije v krizi okrog Zah. Iriana, z vstajo na Sumatri in z ustanovitijo Velike Malezije.

Goriškega popotnika zapiski

Tokrat me pa noge pošteno bolijo in skoraj, skoraj bi se skregal s tistim g. ministrom ki je že pred štirim leti ugotovil, da kljub pomanjkanju mostu pri Stražcah, v Podgoro ni mnogo poti. To je tudi res, ker sicer od pošte do Podgore ni res tako obupno daleč, toda ko se človek navadi komoditete, se ji težko odreče. Verjetno se bralcu to moje gobezdanje zdi brez pomena, toda naj malce potrpi ter naj bere do konca, pa mu bo zadeva jasna.

Imam že mnogo let navado, da večkrat zavijem v Podgoro, kjer vem za kraj, kjer nikoli v letu ne zmanjka dobrega vinca. Hodim seveda vedno peš ali kvečjemu se poslužujem kolesa, a še to v redkih primerih, in mi je pred leti kar srce poskakovalo od veselja, ko sem bral, da bodo zgradili pri Stražcah most ter povezali Gorico s Podgoro. Stari leseni most pri predilnici je namreč že dolgo prej odslužil ter smo bili Goričani in Podgorci prisiljeni posluževati se mostu pri Pevmi ali pa tistega pri Majnici.

A glej spako, povodenj 61. leta mi odnese most, rekel bi, skoraj pred nosom, tistega lesenega pa nobena prejšnja povodenj ni utegnila odnesti, tega s cementnimi stebri pa ga je le. Se vidi, da Soča nima verjetno preveč simpatij za cementne objekte ali pa spoštuje les. Jezil sem se, to je razumljivo, ko sem cepetal čez pevmski most in gledal «Pilon» ter si mislil, tako sam pri sebi, da staro vzdrži, novo pa vrag pobere. Obenem sem se pa tolažil, ker sem dobro vedel, da se bodo naši modri občinski možje takoj pobrigali za postavitev novega mostu. Saj so se res malce skregali na neki občinski seji, ko so opozicijski svetovalci zapustili dvorano ogorčeni nad ravnanjem takratne občinskevečine (kakšna je bila pa prepustim vsakemu v presojo). No, po mojem takrat opozicija ni imela prav, da je ravnala tako, saj so vendar poskrbeli, da je bil most postavljen v rekordnem času ter odprt prometu maja 1963. leta, ravno malo časa pred volitvami. Bilo pa je le slučajno, da so volitve bile takrat.

No, in glej pred dnevi se mi spet steber mostu zamaje in mi oblast zapre moj prehod po najkrajši poti v Podgoro in seveda tako zabrani številnim Podgorcem, da pridejo v Gorico. Tokrat se je le steber zamajal, čeprav so naši modri voditelji vedeli na široko povedati in razlagati, kako je takrat most postavljen na trdnih temeljih. Seveda jih steber ni hotel popolnoma osramotiti in se je v opozorilo le nagnil.

Sedaj me pa prijema dvom. Most je — smo v letu 1965 — zaprt, in prepričan sem, da ga bodo tudi tokrat popravili v rekordnem času... kar pomeni da bo ponovno odprt prometu leta 1968.

A, ti sprašuješ zakaj? Saj vendar 1968 imamo spet volitve!

DELO — GLASILO K.P.I. ZA SLOVENSKO NARODNO MANJŠINO — DIREKTOR: MARIJA BERNETIČ — ODGOVORNI UREDNIK: ANTON MIRKO KAPELJ — UREDNIŠTVO IN UPRAVA: TRST, UL. CAPITOLINA 3 — TISK: TIP. RIVA, TRST, UL. TORREBIANCA 12